

1. У сучасній соціокультурній ситуації зростає роль музичного мистецтва у процесі соціалізації студентської молоді. Музично-естетична діяльність здійснює потужний вплив на соціалізацію майбутніх учителів не тільки в мікросередовищі (навчальний процес ВНЗ), але й у макросередовищі (район, місто, регіон, країна), що в остаточному підсумку сприяє їхній соціокультурній активності.

2. Процес соціалізації студентів стає більш ефективним, завдяки використанню активних методів музично-естетичного розвитку і підвищення рівня їхньої музичної культури.

3. Принципово важливе значення у процесі соціалізації студентів має формування у них необхідних особистісних якостей педагога-музиканта, розвиток соціальної мотивації до суспільно-корисної соціокультурної діяльності.

4. Ефективність соціалізації студентів засобами музичного мистецтва залежить від взаємодії навчального закладу з іншими соціальними інститутами, результативності навчально-виховного процесу, активізації соціально-корисної діяльності й організованого дозвілля студентів.

СПИСОК ДЖЕРЕЛ

1. Арчажникова Л. Г. Теоретические основы профессионально-педагогической подготовки учителя музыки / Л. Г. Арчажникова: автореф. дис. ... доктора пед. наук. – М., 1986. – 45 с.
2. Дряпіка В. І. Орієнтації студентської молоді на цінності музичної культури (соціально-педагогічний аспект) / В. І. Дряпіка. – Кіровоград, 1997. – 123 с.
3. Леонтьев А. Н. Деятельность. Сознание. Личность / А. Н. Леонтьев. – М., 1975. – 345 с.
4. Платонов К. К. Психология / К. К. Платонов. – М., 1997. – 567 с.
5. Теплов Б. М. Психология музыкальных способностей / Б. М. Теплов. – М.–Л., 1947. – 321 с.

6. Тельчарова Р. А. Музыка и культура. А. Тельчарова. – М.: Знание, 1986. – 231 с.

REFERENCES

1. Archazhnikova, L. G. (1986). *Teoreticheskiye osnovy professional'no-pedagogicheskoy podgotovki uchitelya muzyki*. [Theoretical foundations of professional-pedagogical training of a music teacher]. Moscow.
2. Dryapika, V. I. (1997). *Orientsii studentov'koi molodi na tsinnosti muzichnoi kul'turi (sotsial'no-pedagogicheskii aspekt)*. [Orientation of student youth on the values of musical culture (socio-pedagogical aspect)]. Kirovograd.
3. Leont'yev, A. N. (1975). *Deyatelnost'. Soznaniye. Lichnost'*. [Activity. Consciousness. Personality]. Moscow.
4. Platonov, K. K. (1997). *Psikhologiya*. [Psychology]. Moscow.
5. Teplov, B. M. (1947). *Psikhologiya muzykal'nykh sposobnostey*. [Psychology of musical abilities]. Moscow.
6. Tel'charova, R. A. (1986). *Muzyka i kul'tura*. [Music and Culture]. Moscow.

ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРА

НЕГРЕБЕЦЬКА Ольга Миколаївна – кандидат педагогічних наук, старший викладач кафедри музичного мистецтва і хореографії Центральноукраїнського державного педагогічного університету імені Володимира Вінниченка.

Наукові інтереси: сучасні педагогічні технології, реалізація особистісно-орієнтованого підходу в навчально-виховному процесі.

INFORMATION ABOUT THE AUTHOR

NERGEBETSKA Olga Mykolaivna – Candidate of Pedagogical Sciences, a Senior Lecturer in the Chair of Musical Art and Choreography at the Centralukrainian Volodymyr Vynnychenko State Pedagogical University.

Circle of scientific interests: modern pedagogical technologies, stages of their introduction into the learning process, conditions for their effective application; Implementation of a person-oriented approach in the educational process.

Дата надходження рукопису 20.01.2018 р.
Рецензент – д.п.н. професор О. М. Ткаченко.

УДК: 378.147+78+37.011.31

РАДЮШІНА Світлана Олександрівна –

старший викладач кафедри диригентсько-хорової підготовки Південноукраїнського національного педагогічного університету імені К. Д. Ушинського
e-mail: a.lesnik.66@mail.ru

ЛЕСНИК Олена Степанівна – старший викладач кафедри диригентсько-хорової підготовки Південноукраїнського національного педагогічного університету імені К. Д. Ушинського
e-mail: a.lesnik.66@mail.ru

ПРАКТИКО-ОРІЄНТОВАНІ ФОРМИ І МЕТОДИ ПІДГОТОВКИ ПЕДАГОГІВ-МУЗИКАНТІВ ДО РОБОТИ НАД ТВОРАМИ ДУХОВНОЇ МУЗИКИ

Постановка та обґрунтування актуальності проблеми. Духовність

суспільства завжди була і залишається в наш час надзвичайно актуальною проблемою.

Стрімкий розвиток науки, створення різноманітних сучасних технологій у різних сферах людської діяльності, загальнодоступних технічних засобів (гаджетів) негативно впливає на соціальні процеси, що відбуваються не тільки в Україні, а й у світовому масштабі. У даній ситуації особливу увагу привертає проблема виховання дітей і молоді серед яких спостерігається занурення у віртуальне життя та відчуженість від природних потреб життєдіяльності – спілкування з природою, мистецтвом, однолітками. Серед молоді панує бездуховність, матеріальні цінності вважаються найбільш пріоритетними. Таким чином, відповідно означеної соціальної ситуації, особливо гостро постає проблема розуміння людиною сенсу свого буття.

Формування особистості та її найбільш важливих складових – моральності та духовності приходить, в основному, на шкільний вік, тому перед освітою постає проблема пошуку оптимальних форм і методів впливу на формування «духовно здорової» молоді людини здатної обирати правильні орієнтири у соціумі і гнучко адаптуватися у сучасному суспільстві.

Сприяті вирішенню даної проблеми в умовах шкільної музичної освіти може використання надбань християнства, зокрема, – православної духовної музики, яка завжди виступала потужним та впливовим явищем у справі становлення та розвитку моральних якостей особистості, інтелектуальної та емоційної сфер, розвитку музичних здібностей взагалі та вокальних зокрема.

Ефективним та дієвим засобом, спроможним сучасним поколінням дати можливість доторкнутися до багатовікової історії духовної культури, відчути її витoki та збагатитися її могутнім виховним потенціалом є уроки мистецтва, зокрема музичного. Постійне звучання та виконання на уроках музики високохудожніх музичних творів розширює світосприйняття та світорозуміння школярів, допомагає усвідомити сутність свого життя.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Розробці теорії духовного розвитку особистості присвячено праці педагогів і психологів Л. Виготського, О. Леонтьєва, С. Рубінштейна, К. Юнга та ін.; концепції виховання духовності молодого покоління на основі національних традицій і релігійних цінностей Г. Ващенко, О. Вишневецького, Т. Власової, Б. Лихачова, І. Огієнка, Т. Щуровського та ін.; ідеї про залежність духовного розвитку особистості від активного освоєння культурних цінностей С. Гессена, Д. Кабалевського, М. Кагана,

Б. Неменського, Г. Шевченко та ін.; теорії гуманізації виховного процесу, розроблені Г. Баллом, І. Бехом, Є. Бондаревською, С. Гончаренком, О. Сухомлинською, В. Франклом та ін.

Питання, що стосуються форм і методів навчання музичному мистецтву розглядали Л. Коваль, Л. Масол, О. Михайличенко, В. Орлов, О. Ростовський, Г. Падалка, О. Рудницька та багато ін.; питання розвитку художньої свідомості, естетичного почуття, формування художнього смаку присвятили свої дослідження О. Буров, В. Мозгот, В. Медушевський, А. Мелік-Пашаєв, Н. Миропольська, Б. Неменський, Б. Реймер, Г. Шевченко, Б. Юсов та інші.

Проблеми сучасної духовної музичної культури вивчаються Д. Болгарським, Й. Волинським, М. Велімовичем, О. Козаренко, С. Котенко, Д. Матіяшем, Л. Остапенко, І. Сікорською, С. Улановою та ін. Дидактичні та методичні питання навчання церковного співу розглядаються у працях Н. Брянського, І. Гарднера, М. Дилецького, О. Карасьова, В. Мартинова, В. Металова, С. Миропольського, А. Сосновського, Д. Разумовського, П. Флоренського, К. Харламповича та ін. [5].

Важливе місце у дослідженні питань сутності духовної культури та її соціокультурного значення, займають праці Отців Церкви (Августина Аврелія, Василя Великого, Іоанна Дамаскіна, Іоанна Златоустого, Ієроніма Євсевія, Іринія Ліонського, Климента Олександрійського, Максима Сповідника, Орігена, Татіана, Тертуліана, Філона Олександрійського, Юстиніана, та ін.). Різні проблеми духовно-церковної музичної культури розглядаються в наукових дослідженнях професорів Київської духовної академії (В. Варезанин, П. Ліницький, І. Малишевський, А. Олесницький, М. Олесницький, В. Пивницький, А. Порфирій, І. Скворцов, К. Скворцов, Ф. Смірнов, М. Троїцький, А. Хойнацький, П. Юркевич та інші) [2].

За останній час спостерігається зростання інтересу науковців до проблем розвитку духовності, а також досліджень, безпосередньо чи опосередковано пов'язаних з використанням духовної музики, впливу духовних творів на розвиток освіти й мистецтва. Серед них праці відомих педагогів, філософів, мистецтвознавців В. Андрущенко, О. Вишневецького Л. Кияновської, Л. Кондратюк, Л. Корній, А. Комісаренка, О. Трохановського, В. Скотного та ін.

Метою статті є висвітлення характерних особливостей виконання духовної музики та практико-орієнтованих форм і методів

підготовки майбутніх педагогів-музикантів до роботи над творами духовної музики.

Виклад основного матеріалу дослідження. Музичне виховання школярів здійснюється в різних видах діяльності, але найбільш ефективно залучення учнів до музики виникає в умовах власного виконання. Найбільш розповсюдженою та корисною формою виконання є вокально-хоровий спів.

Процес вокально-хорового навчання школярів допомагає становленню в учнів уявлення про світ, природу, суспільство, ознайомленню їх з основними культурними набутками рідного народу і людства, розвитку духовної сфери особистості, моральних переконань, відчуття прекрасного.

Спів – це прояв вищих людських здібностей, а людський голос – найдосконаліший інструмент у світі, і той, хто навчився володіти ним, не може бути байдужим, пригніченим життєвими обставинами, бо він несе в собі частину Божественного. Відповідно до цього й вокально-хорове навчання постає засобом залучення дітей до духовної культури [5].

Духовна музика є унікальною школою співу а cappella, в основі якої – вокальна зручність, плавність голосоведіння, простота, польотність звуку. Церковнослов'янська мова, де багато округлих голосних, особливо «о», сприяє природності голосоутворення. Зручна теситура голосів допомагає виробити правильне звуковидобування. Твори православної духовної музики мають теологічний зміст, характеризуються єдністю слів і мелодії, освітньо-виховним впливом на особистість.

Духовний піснеспів, як «мова серця», формує естетичні почуття й художні смаки, а біблійний текст, як «мова розуму», – моральні принципи людини, її громадянськість, потреби творити добро. Отже, це комплексний педагогічний засіб формування духовної культури та музичного розвитку [6].

У практиці музичної творчості духовна музика розмежовується за сферою свого функціонування, що передбачає вживання певної термінології – це музика церковна, релігійна, ужиткова, Богослужбна, духовна, рідше – релігійно-духовна (за І. В. Кошміною) [3]. Поняття «духовна» нерідко використовується у двох значеннях: взагалі релігійна, що виконується у храмі, і та, яка звучить поза церквою (наприклад, у концертному виконанні). Сюди може входити і світська музика, але тільки та, що володіє особливою якістю – духовністю. В даній статті ми будемо дотримуватися першого значення.

Відмінною рисою духовної музики є особливий стрій, зібраність, а головне чистота та відкритість. Духовна музика не допускає

крайностей, надлишкової емоційності, почуттєвості. Весь діапазон почуттів, настроїв, думок – від скорботи, печалі до радості й лікування – не переходить меж дозволеного, коли не порушується гармонія музичної тканини. Саме гармонія – сукупність строгої, ясної окресленої мелодії, такого ж строгого, спокійного і чітко організованого ритму, благозвучних акордових вертикалів, в яких зливаються всі голоси хору, лежить в основі духовної музики [4]. Першоосновою духовної музики є канонічне Слово. Тому кожен піснеспів – це розспівана молитва. Абсолютна більшість духовних музичних творів є молитовне звернення людини до Бога, що вимагає від виконавця здатності співати «подібно ангелам на небі».

Характерними особливостями духовної музики, що виконується у православних храмах у всі часи були і залишаються незмінно строго вокальний характер (православний канон категорично виключає застосування в церковній службі будь яких музичних інструментів); найтісніший зв'язок слова і звуку, тобто сенсу і його інтонаційного втілення – звідси дуже велике значення в православної службі надається не тільки співу (в старовину говорили, наприклад, «заспівати обідню», «відспівати обідню», тобто відслужити літургію), але і особливому співучому читанню (в сучасній термінології – «літургійному речитативу»); плавність, «пошаблевість» мелодійного руху; рядкова будова цілого, тобто підпорядкування музичної композиції смислової структурі тексту, в оригіналі часто віршованого. При цьому російське трактування гласу відрізнялася від візантійського: глас уявляв собою не звукоряд, а суму мелодійних формул (поспівок) [1].

Впровадження духовної музики в освітній процес в загальноосвітній школі вимагає необхідної компетентності вчителя музики, що передбачає володіння певними знаннями, вміннями та навичками щодо розуміння змісту текстів духовних піснеспівів, їхні місця у службі Божій; музичної структури і специфіки виконання духовних творів. Для отримання необхідних знань, умінь та навичок в процесі фахової підготовки недостатньо лише теоретичного ознайомлення з вимогами до виконання означених творів чи особистого виконання у складі навчального хорового колективу, актуальним стає досвід самостійної практичної роботи. Підтвердження ми знаходимо в роботах науковців: В. Просалової, С. Світайло, В. Єлісєєва, В. Ніколаєнко, О. Олексюк. Вчені по-різному розставляють акценти, але ми можемо спостерігати, що до загально відомої тріади «Знання – Вміння – Навички» підключають «Досвід діяльності».

Таким чином, практичне навчання стає найважливішим елементом підготовки майбутніх учителів музики [8].

З метою виявлення рівня готовності випускників бакалаврів та магістрантів до роботи над творами духовної музики, ми провели діагностичне обстеження для чого було застосовано методи педагогічного спостереження та експертних оцінок. Отримані результати показали, що 90% досліджених не володіють необхідними знаннями, вміннями, навичками, а тим більш, не мають досвіду практичної роботи з творами духовної музики.

В практичній роботі з хоровим колективом студенти намагались дотримуватися теоретичних настанов з хороведення, використовувати знання отримані в класі диригентсько-хорової підготовки, але не враховували специфіку звукоутворення при виконанні духовних творів, не звертали увагу на значимість тембральної забарвленості звуку, не виявили знань специфіки роботи над духовними творами зі школярами. Такі висновки свідчать про те, що підготовка кваліфікованого фахівця вимагає озброєння необхідними методичними знаннями та практичними вміннями в галузі духовної музики, що робить актуальним впровадження активних форм навчання, яким у педагогічній науці відповідає практико-орієнтований підхід.

Під практико-орієнтованим підходом у професійному навчанні майбутніх педагогів-музикантів ми розуміємо орієнтацію змісту і методів педагогічного процесу на формування практичних навичок роботи. Використання практико-орієнтованого підходу в процесі хормейстерської підготовки студентів до роботи над творами духовної музики означає, що під час навчального процесу зміст і методи навчання спрямовані на формування у студентів мінімальних практичних навичок роботи з учнями, які дозволять їм реалізувати професійну діяльність на рівні гарантованої нижньої межі ефективності навчання.

Впровадження практико-орієнтованого підходу принципово відрізняється від традиційного, як за цільовими настановами, так і за формами організації навчального процесу. В рамках практико-орієнтованого навчання безумовним пріоритетом користується діяльність, організована і здійснювана з наміром отримати намічений результат. Для цього і саме навчання має бути влаштовано не традиційним чином. Воно повинно бути перетворено в специфічний вид діяльності, складених з безлічі одиничних актів діяльності, організованих в єдине ціле і спрямованих до досягнення спільної мети [7].

Це означає, що викладач повинен стежити за індивідуальними успіхами кожного студента

і намагатися пристосувати навчальний процес до особистісних особливостей своїх студентів. Особливістю практико-орієнтованого підходу в цьому випадку виступають два важливі чинники: – проектування змісту навчання відповідно до індивідуальних характеристик студентів; – виявлення педагогічного інструментарію, який дає змогу враховувати індивідуальні особливості кожного студента.

Характерними, вокально-художніми особливостями виконання духовних піснеспівів вважаються строгість, зібраність, відкритість, спокій, чистота. Духовна музика налаштовує людину на спокій, зосередженість, благочестя, гармонізує її думки та почуття. Голос виконавця повинен звучати тепло, благоговійно, тремтливо. Такі вимоги до якості звучання духовних творів націлюють на бездоганну інтонаційну чистоту, уміння користуватися і розподіляти вокальне дихання, активізацію вокального слуху. Для того, щоб навчити школярів даним умінням, учитель музики повинен володіти методами, які дозволять якісно виправити недоліки, що виникли в хоровому звучанні, знати які методи в роботі з школярами найбільш ефективні.

Механізм звукоутворення дитини має певну специфіку, яка пов'язана як з параметрами голосових зв'язок (їхньою довжиною, товщиною), рухливістю черпаловидних хрящів, зрілістю вокального м'яза та інших фізіологічних кондицій, так і з структурою ротової порожнини, яка дещо відрізняється від її дорослого стану. Загальне розуміння процесу дозволяє вільно змінювати тембр, подачу звука.

В роботі над якістю вокального звучання голосу учнів педагог повинен вміти домогтися певної округлості, однаковості у формуванні голосних, розвинути і зміцнити дихання, навчитися вимовляти приголосні так щоб вони не заважали, а допомагали сприймати текст і завжди займатися вокальною роботою спільно зі смисловим вивченням твору, використовуючи лише той технічний вокальний арсенал, який для нього необхідний.

З метою формування знань, умінь, навичок та досвіду практичної роботи над творами духовної музики у майбутніх педагогів-музикантів, нами була розроблена та практично впроваджена в роботі з жіночим хором система семінарських занять в яку було включено різні види семінарів в залежності від поставленої мети.

Теоретичні основи висвітлювались на семінарах типу доповіді, розгорнутої бесіди, обговорення реферату чи відео матеріалів. Нашою метою було ознайомлення студентів з основними рисами музичної структури духовних піснеспівів; вивчення правил виконання церковного співу і правильне

використання вокально-хорових навичок і вмій співочого голосу. Для цього, при відсутності необхідної кількості навчальних годин з фахових дисциплін, ми широко застосовували методи самостійної роботи студентів, яка була спеціальним образом організована і контрольована викладачами.

В процесі виконання студентами різних видів самостійної роботи, нами було впроваджено методи, які є корисними та необхідними – це пошук та опрацювання мистецтвознавчих праць з певного питання; їхнє конспектування, складання тез, реферування; написання повідомлень, рефератів, доповідей з обраної теми; самостійне прослуховування та аналіз вокально-хорових творів (музично-теоретичний, вокально-хоровий, виконавський), написання розширених анотацій до розучуваних духовних творів, складання виконавського плану та ін.

На теоретичних семінарах відбувалося ознайомлення студентів із рядом вокально-хорових творів, які відносяться до різних категорій духовної музики (церковної музики, музики духовного змісту та ужиткової духовної музики) та методами роботи над такими творами з учнями різних вікових категорій, сучасними технологіями, які доцільно застосовувати при роботі над постановкою дихання, вокалізацією голосних, тембральною забарвленістю, орфоепією та ін..

Студентам пропонувалося теоретично ознайомитися з методиками, які в перспективі дозволять грамотно працювати над постановкою та укріпленням співацької позиції та дихання, виправленням інтонації, досягненням єдиної тембральної забарвленості та ін.. (з дихальною гімнастикою А. Н. Стрельникової, фонопедичним методом В. В. Ємельянова, технікою резонансного співу В. П. Морозова, В. М. Луканіна та ін.).

Робота на практичних семінарах була зосереджена на формуванні умінь доречного використання отриманої в ході теоретичних семінарів методичної інформації в процесі самостійної вокально-хорової роботи. Контроль викладача здійснювався з метою безпосередньої корекції дій студента та подальшого удосконалення та розширення змісту семінарських занять.

На семінарських заняттях нами було використано метод портфоліо де самооцінка знань і вмій студентів виступала рушійною силою навчальної діяльності. Цей метод включав матеріали самооцінки досягнення студентами поставлених цілей, особливостей проведення та якості результатів своєї навчальної діяльності; аналіз особливостей роботи з різними джерелами інформації; аналіз використання самостійно добутої професійної

інформації; аналіз доречності, якості та результативності впровадження сучасних методик та технологій практичної роботи з хоровим колективом. У портфоліо цього типу студенти мали можливість зберігати відомості про динаміку свого прогресивного фахового росту, що, деякою мірою, сприяє активізації процесу стимулювання пошуку шляхів формування досвіду хормейстерської діяльності в процесі навчання.

Висновки та перспективи подальших розвідок наперед. Проблема духовності підрастаючого покоління дедалі стає актуальнішою і привертає увагу все більшої кількості науковців. Виховний потенціал християнської духовної музики ще не в повній мірі використовується на уроках музичного мистецтва в школі, крім того, вимагає певної компетентності учителя музики. Впровадження практико-орієнтованого підходу та сучасних форм і методів навчання у процесі хормейстерської підготовки майбутніх педагогів-музикантів підвищило ефективність формування необхідних знань, умінь, навичок та досвіду практичної хормейстерської діяльності. Певна організація та контроль з боку викладачів сприяли своєчасному коригуванню дій студентів та накопиченню фактичного матеріалу щодо удосконалення змісту, форм та методів хормейстерської підготовки майбутніх педагогів-музикантів, дозволило накопичити досвід різних видів самостійної діяльності. Подальшу роботу ми орієнтуємо на більш детальний аналіз отриманих результатів та удосконалення змісту, форм і методів хормейстерської підготовки майбутніх педагогів-музикантів на засадах практико-орієнтованого підходу.

СПИСОК ДЖЕРЕЛ

1. Балыбердина И. История становления и развития духовной музыки [Электронный ресурс]. – Режим доступа:// www.it-n.ru/attachment/aspx?id=60990
2. Кондратюк Л. Українська духовна музична культура в історико-культурологічному вимірі / Лариса Кондратюк автореф. дис...канд. філософських наук: 09.00.12 . – К., 2011. – 19 с.
3. Кошмина И. Русская духовная музыка: Учебное пособие для вузов: В 2 кн./ Ирина Кошмина – М., Гуманит. Изд. Центр ВЛАДОС, 2001. – 123 с.
4. Кифенко А. Духовна хорова музика в репертуарі студентського хорового колективу // Анна Кифенко // Вітчизняна наука на зламі епох: проблеми та перспективи розвитку: Зб. наукових праць, – Матеріали XVII Всеукраїнської науково-практичної інтернет-конференції, 17–18 жовтня 2015 р. – С. 56–64.
5. Майба Л. Методика формування духовних цінностей молодших школярів у процесі вокально-хорового навчання / Любов Майба / Дис...канд.

пед. наук: 13.00.02 теорія та методика музичного навчання. – К., 2017. – 231 с.

6. Маріо М. Виховання молоді засобами православної духовної музики у закладах освіти України (кінець XIX – початок XX століття): автореф. дис. ... канд. пед. наук: 13.00.01 / Маргарита Маріо. – Х., 2000. – 19 с.

7. Пальшкова І. Практико-орієнтований підхід у професійному навчанні майбутніх педагогів початкової ланки, Ірина Пальшкова // Психолого-педагогічні проблеми сільської школи. – №33, – 2010. – С. 67–78.

8. Просалова В. Концепція введнення практико-орієнтованого підходу [Електронний ресурс] / Вероніка Просалова // Інтернет журнал «Науковедение». – №3. – 2013. – Режим доступу: <http://naukovedenie.ru>

REFERENCES

1. Balyiberdina, I. (2015). *Istoriya stanovleniya i razvitiya duhovnoy muzyki*. [History of formation and development of sacred music] [Elektronnyy resurs]. – Rezhim dostupa:// www.it-n.ru/attachment.aspx?id=60990

2. Kondratyuk, L. (2011). *Ukraynska duhovna muzichna kultura v istoriko-kulturogichnomu vimiri*. [The Ukrainian spiritual musical culture in a historic-cultural measurement]. Kyiv.

3. Koshmina, I. (2001). *Russkaya duhovnaya muzyka*. [Russian sacred music]. Moscow.

4. Kifenko, A. (2015). *Duhovna horova muzika v repertuari studentskogo horovogo kolektivu*. [Sacred choral music in the repertoire of a students' choir]. Kyiv.

5. Mayba, L. (2017). *Metodika formuvannya duhovnih tsinnostey mladshih shkolyariv u protsesi vokalno-horovogo navchannya*. [Methods of formation of spiritual values of primary schoolchildren in the course of vocal and choral training]. Kyiv.

6. Mario, M. (2000). *Vihovannya molodi zasobami pravoslavnoyi duhovnoyi muzyki u zakladah osviti Ukrayini (kinets XIX – pochatok XX stolittya)*. [Education of youth with the help of facilities of orthodox sacred music in educational institutions of

Ukraine (the end of XIX-th - the beginning of the XX-th century)]. Kyiv.

7. Palshkova, I. (2010). *Praktiko-orientovaniy pidhid u profesynomu navchanni maybutnih pedagogiv pochatkovoyi lanki*. [Practice-orientated approach in professional training of future teachers of the initial level]. Kyiv.

8. Prosalova, V. (2013). *Kontseptsiya vnedreniya praktikoorientirovannogo podhoda*. [A concept of introduction of a practice-orientated approach]. [Elektronnyy resurs]. Rezhim dostupa: <http://naukovedenie.ru>

ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРІВ

РАДЮШИНА Світлана Олександрівна – старший викладач кафедри диригентсько-хорової підготовки Південноукраїнського національного педагогічного університету ім. К. Д. Ушинського.

Наукові інтереси: інноваційно-орієнтована підготовка майбутніх фахівців мистецького спрямування.

ЛЕСНИК Олена Степанівна – старший викладач кафедри диригентсько-хорової підготовки Південноукраїнського національного педагогічного університету ім. К. Д. Ушинського.

Наукові інтереси: інноваційно-орієнтована підготовка майбутніх фахівців мистецького спрямування.

INFORMATION ABOUT THE AUTHORS

RADUSHINA Svitlana Oleksandrivna – Senior Lecturer of the Department of Choral Conducting Training of the South Ukrainian K. D. Ushynsky National Pedagogical University

Circle of scientific interests: innovation-focused training of future specialists of artistic orientation.

LESNIK Olena Stepanivna – Senior Lecturer of the Department of Choral Conducting Training of the South Ukrainian K. D. Ushynsky National Pedagogical University

Circle of scientific interests: innovation-focused training of future specialists of artistic orientation.

Дата надходження рукопису 20. 01. 2018 р.

Рецензент – д.п.н. професор Т. Б. Стратан-Артишкова.

УДК 378: [37.011.3-051:793.3]

РЕШЕТНИКОВА Тетяна Павлівна –

старший викладач кафедри методики музвиховання, співу та хорового диригування Криворізького державного педагогічного університету
e-mail: reshetnikovatd@gmail.com

ФУРДАК Тетяна Дмитрівна –

старший викладач кафедри методики музвиховання, співу та хорового диригування Криворізького державного педагогічного університету
e-mail: tetyana.furdak@gmail.com

ДИРИГЕНТСЬКІ ФОРМИ ВИСЛОВУ ЯК БАЗИСНА ОСНОВА У ВДОСКОНАЛЕННІ ПРОФЕСІЙНОГО РІВНЯ МАЙБУТНІХ ХОРЕОГРАФІВ

Постановка та обґрунтування актуальності проблеми. Сучасна національна освітня система, яка прогресує у напрямку

модернізації та передбачає формування особистості фахівця нової формації орієнтована не лише на набуття професійних